

“Thành phố sáng tạo” ở Phú Yên, giấc mơ hay hiện thực?

TS. NGUYỄN TRỌNG

Chúng ta đã quen với những dự án đầu tư có vốn nước ngoài dạng xây dựng một nhà máy, xây dựng một khách sạn, hoặc quy mô hơn là xây dựng một khu dân cư (để bán), thiết lập hạ tầng một khu công nghiệp (để đón các nhà đầu tư công nghiệp)... Nhưng dự án xây dựng một “Thành phố sáng tạo – TPST” thì mới chỉ có ở Phú Yên.

Thành phố là gì thì cũng không khó hình dung, còn TPST là gì thì chắc chưa mấy ai hiểu. Tại sao lại có cái tính từ *sáng tạo* đi kèm chữ *thành phố*?

Thông tin trên báo chí cho biết: dự án TPST đã được cấp phép đầu tư ngày 24/10/2009. TPST nằm ở phía Nam Tuy Hòa có tổng diện tích đất sử dụng khoảng 5.600 ha, dọc theo 2 bên bờ sông Ba. TPST được mô tả là một siêu đô thị hiện đại, hoạt động trong nhiều lĩnh vực. TPST sẽ bao gồm một thành phố công nghệ cao, một thành phố đại học hiện đại, một vùng kinh tế thương mại, một khu vực văn hóa. Hình thức đầu tư dự án là 100% vốn nước ngoài, tổng vốn đầu tư khoảng 11,4 tỉ USD, được phân kỳ theo 3 giai đoạn. Giai đoạn một sẽ phát triển khu

đô thị đa năng với vốn đầu tư 1,68 tỉ USD, triển khai trên diện tích 1.474 ha trong 5 năm. Chủ đầu tư (Công ty Galileo Investment Group, Inc. Mỹ) chủ yếu sẽ xây dựng cơ sở hạ tầng làm đòn bẩy để thu hút các nhà đầu tư, các doanh nghiệp (theo Saigon Times và Diễn đàn Doanh nghiệp).

Đến đây thì đã có thể hiểu phần nào về dự án này. Trước hết, đó là một dãy các cụm đô thị dọc theo bờ sông Ba, tựa tựa 5 cụm đô thị nhỏ dọc theo đại lộ Nguyễn Văn Linh ở quận 7, TP. HCM mà liên doanh Phú Mỹ Hưng (PMH) được giao thực hiện, với tổng diện tích 750 ha (trong tổng thể ý tưởng chung về khu đô thị Nam Sài Gòn với tổng diện tích 2.600 ha gồm 21 phân khu chức năng). Cho đến nay, thành công đáng kể của liên doanh PMH là đại lộ Nguyễn Văn Linh dài gần 18 km, với 10 làn xe như con rồng uốn lượn với đầu rồng là khu đô thị trung tâm PMH hiện đại được xây dựng trên diện tích 409 ha. Công ty liên doanh PMH đã làm được những việc mà 17 năm trước ít ai tin. Thật đáng cảm phục tầm nhìn xa, sự kiên trì của những tác giả công trình vĩ đại này suốt 17 năm qua. Tuy nhiên,

phần công việc còn lại của dự án PMH nói riêng và của ý tưởng khu đô thị Nam Sài Gòn nói chung vẫn là rất lớn. Trong tổng 750 ha được giao để thực hiện 5 phân khu đô thị của PMH thì vẫn còn 250 ha để kiến tạo một khu công nghiệp kỹ thuật cao (khoảng 50 ha), một khu đại học hiện đại (khoảng 100 ha), hai khu lưu thông hàng hóa. Như vậy, trong 6 hạng mục lớn (đại lộ Nguyễn Văn Linh và 5 cụm đô thị với những công năng khác nhau) còn 4 dự án vẫn đang trong tương lai. Chắc rằng khu đô thị đa năng thuộc pha 1 của dự án TPST đại thể sẽ như khu đô thị trung tâm đã căn bản được tạo lập ở PMH, một khu đô thị mà Bộ Xây dựng đã công nhận là khu đô thị kiểu mẫu.

Nếu so sánh thể của khu đô thị trung tâm PMH với tổng diện tích 409 ha với khu đô thị đa năng trong pha 1 của dự án TPST thì ta thấy “*thế địa*” của khu đô thị trung tâm PMH có lẽ khó khăn hơn đất ven bờ sông Ba ở Tuy Hòa vì vùng này nguyên là vùng đầm lầy. Tuy nhiên, về “*thế nhân*” thì khu đô thị trung tâm PMH có lẽ khác xa khu đô thị đa năng ở TPST vì nó kề ngay TP.HCM sầm uất, chật chội và cũng khá giàu có. Phải nói

rằng nhà đầu tư khu đô thị trung tâm PMH tài giỏi, mạnh mẽ. Cái tài giỏi nhất có lẽ là đã nhìn ra rằng dân Sài Gòn có thể bỏ tiền rất lớn mua những mảnh đất, những căn nhà từ khi chúng còn ngập sâu trong đầm lầy. Chính những đầu tư nho nhỏ của nhiều ngàn người dân đã giúp những nhà đầu tư lớn vững tin và có vốn để hoàn tất con đường Nguyễn Văn Linh hoành tráng và một đô thị 500 ha đã vươn lên từ đầm lầy sau 15 năm. So với ý tưởng tổng thể cả khu Nam Sài Gòn thì TPST còn hoành tráng gấp vài ba lần. Riêng giai đoạn một (trong 3 giai đoạn) đã gấp 2 lần toàn dự án Phú Mỹ Hưng (nay mới làm được 2 trong 6 việc lớn).

Thế đất là quan trọng nhưng thế người còn quan trọng hơn gấp bội. Liệu rằng khu đô thị đa năng của giai đoạn 1 dự án TPST, quy mô gấp 2 lần cả 5 cụm đô thị của dự án PMH có mọc lên được sau 5 năm?

Cái hoành tráng về diện tích đi kèm cái hoành tráng về nội dung của TPST làm ta thấy ý tưởng khu Nam Sài Gòn trở nên bé nhỏ. Dù rằng chỉ mới một phần nhỏ là 2 trong 6 công trình lớn của dự án PMH (mà dự án PMH chỉ mới là 1/4 của ý tưởng đô thị Nam Sài Gòn) đã làm chúng ta thán phục. Để hiểu hơn về tính từ "sáng tạo" đi kèm với chữ "thành phố" để có TPST sẽ mọc lên từ một thị trấn bé nhỏ, xa xôi, ta cần hiểu một khái niệm rất mới, đó là kinh tế sáng tạo - KTST. Có thể nói vắn tắt là các nhà đầu tư và chính quyền Phú Yên muốn tạo nên một đô thị cỡ khoảng gấp 10 lần khu dân cư PMH hiện hữu với cấu trúc kinh tế ở đó chủ yếu là KTST. Nhà đầu tư Mỹ Galileo Investment Group, Inc. hy vọng là với hạ tầng được đầu tư thì có thể thu hút các nhà đầu tư trong

linh vực KTST vào lập nghiệp ở TPST mà họ dựng lên. Bốn phân khu lớn của TPST Phú Yên được dự kiến bao gồm: phân khu công nghệ cao, phân khu đại học hiện đại (hai phân khu này là hai phân khu mà liên doanh PMH còn phải làm trong những năm tới), phân khu văn hóa (mà công nghiệp điện ảnh được nhấn mạnh với hình ảnh hấp dẫn của Hollywood!), phân khu thương mại. Nói chung những định danh này là thuộc phạm trù KTST. Gần 20 năm trước, vào năm 1993 khi liên doanh PMH được cấp giấy phép đầu tư thì thế giới chưa biết đến khái niệm KTST. Hồi đó người ta bắt đầu nói nhiều đến *kinh tế tri thức*. Khái niệm KTST mới chỉ xuất hiện khoảng tầm bảy năm trở lại đây. Thế mà đã có một dự án tạo lập một thành phố với nền kinh tế KTST ở một vùng khá hẻo lánh tại miền Trung nước Việt Nam.

Ý tưởng này có quá tiên phong?

Nhiều khi sức tưởng tượng của con người cũng rất hạn chế, dù là tưởng tượng. Mười bảy năm trước, mấy ai dám tin sẽ có một đô thị mọc lên từ đầm lầy quận Nhà Bè (nay là quận 7) TP. HCM. Thế mà đó đã là sự thật. Tuy vậy, vẫn cần một đợt biến của niềm tin thì mới không nghĩ rằng TPST Phú Yên là một giấc mơ. Hiểu đúng được bản chất của KTST ta lại càng thấy ý tưởng TPST tại Phú Yên quả là trên cả sức tưởng tượng. KTST là lĩnh vực kinh tế dựa trên những sản phẩm - dịch vụ với hàm lượng sáng tạo rất cao của những người tạo ra chúng. Những ngành công nghiệp sản xuất hàng loạt dù rằng sử dụng công nghệ cao (người ta thường gọi là các ngành công nghiệp kỹ thuật cao) không thuộc lĩnh vực KTST dù có thể thuộc nhóm kinh tế tri thức. Một đặc trưng giúp ta nhận biết một ngành sản xuất có thuộc KTST hay không là: các sản phẩm thuộc KTST được tạo ra một mặt sẽ cần ứng dụng những công nghệ (những công nghệ này có thể là rất cao, cũng có thể là trung bình, thậm chí rất thô sơ) nhưng mặt khác không thể thiếu phần sáng tạo (trực tiếp) của những người làm ra nó. Cũng chính vì vậy mà các sản phẩm - dịch vụ của KTST có đặc điểm quan trọng hàng đầu, giúp ta nhận ra một ngành KTST

là những sản phẩm của nó không bao giờ lặp lại, chúng khác nhau từng cái một dù có thể rất giống nhau về bản chất. Sự sáng tạo ở đây là cả sáng tạo bằng trí tuệ, bằng chân tay với sự trợ giúp của mọi thế hệ công nghệ (cũng là kết quả của sáng tạo). Giá trị kinh tế của những sản phẩm văn hóa như điện ảnh, hội họa, âm nhạc, thủ công mỹ nghệ, thời trang, ... là những lĩnh vực tiêu biểu của KTST. Chúng ra đời bằng sự kết hợp nhuần nhuyễn hay như người ta thường nói là phép cộng hữu cơ của nhiều thế hệ công nghệ với sức sáng tạo của con người và không cái nào giống cái nào. Nếu hai bộ phim giống nhau thì cái thứ hai sẽ chỉ đáng bỏ đi mà thôi. Nếu mode thời trang nào đó lặp lại mode đã có thì cũng là đáng bỏ đi. Hai ca sĩ hát cùng bài hát mà giống nhau thì một trong hai chỉ là bản sao. Với dấu hiệu này thì giá trị kinh tế của giáo dục cũng là KTST vì các sản phẩm giáo dục không bao giờ đồng nhất. Còn với công nghệ cao thì phần nghiên cứu và phát triển (R&D) là thuộc lĩnh vực KTST, hoạt động sản xuất phần mềm là thuộc KTST. Để làm ra KTST ta cần những người mà cái họ sẽ làm ra phải khác với cái đã có, dĩ nhiên còn phải có sức thu hút hơn cái đã có trước đó. Điều này khác hẳn chuẩn công nghiệp, yêu cầu sản phẩm phải trăm cái như một! Nếu tưởng tượng rằng tại TPST sẽ có chừng 500.000 dân thì ít ra cũng phải 1/2 số đó là các nghệ sĩ, các nhà nghiên cứu, các nhà thiết kế, các giáo sư tài năng.

TPST như là "cõi tiên" mà mọi người dân sẽ bay bổng trên những đôi tay khéo léo, những bộ óc tài năng với sự tham gia của mọi nấc thang công nghệ!

Dù đã may mắn được tiếp cận với quy hoạch khu Nam Sài Gòn từ năm khởi thủy 1993, dù đã nhìn thấy đại lộ Nguyễn Văn Linh hoành tráng, những cao ốc vươn lên từ đầm lầy ở PMH, tức đã tận mắt thấy một giấc mơ trở thành hiện thực, nhưng sao vẫn thấy quá choáng ngợp, quá sức tưởng tượng với dự án TPST ở Phú Yên.

Dù sao, chúng ta vẫn ước mong giấc mơ lớn này trở thành hiện thực, đúng như tên gọi của nó. □